

Πρότυπο Ανάπτυξης Δράσεων Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτειότητας

(Παράδειγμα από τον Οδηγό Εκπαιδευτικού)

Τίτλος Δράσης

«Μια γειτονιά για όλους/ες»

Επίπεδο

Νηπιαγωγείο

Θεματικό Πεδίο

Η δράση ανήκει στα θεματικά πεδία 3, 4, 8, 11, 10 & 16 του Προγράμματος Σπουδών Δράσεων Ενεργού Πολίτη.

Σύντομη περιγραφή της Δράσης

Μια έρευνα δράσης και τροποποίησης της συμπεριφοράς απέναντι στο πρόβλημα του αποκλεισμού των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ) από τον δημόσιο χώρο και το κοινωνικό γίνεσθαι.

Θεματικό πεδίο ή τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται:

Όλες οι παρακάτω προτεινόμενες δραστηριότητες είναι διαθεματικές και γι' αυτό μπορούν να αξιοποιηθούν ώρες από όλα τα γνωστικά αντικείμενα ή μπορούν να ενταχθούν ως δραστηριότητες εφαρμογής στο πλαίσιο συγκεκριμένων θεματικών πεδίων. Πιο συγκεκριμένα, ωστόσο, συνδέονται με τις εξής ενότητες:

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για την Προσχολική Εκπαίδευση:

Θεματικό Πεδίο: Β΄ Παιδί, Εαυτός και Κοινωνία, Θεματικές Ενότητες: Β.1 Προσωπική και Κοινωνικοσυναισθηματική Ανάπτυξη, Β.1.3, Διαπροσωπικές Σχέσεις, Β.2 Κοινωνικές Επιστήμες Β.2.3 Κοινωνική και Οικονομική Ζωή,

Θεματικό Πεδίο: Γ΄ Παιδί και Θετικές Επιστήμες, Θεματικές Ενότητες: Γ.3 Τεχνολογία Κατασκευών, Γ.3.2 Τεχνολογία των κατασκευών ως εργαλείο στην καθημερινή ζωή (i. Επίδραση της τεχνολογίας στην κοινωνία και το περιβάλλον, ii. Επίλυση προβλημάτων σχεδίασης και κατασκευών),

Θεματικό Πεδίο: Δ΄ Παιδί, Σώμα, Δημιουργία και Έκφραση, Θεματικές Ενότητες: Δ.2 Τέχνες, Δ.2.1 Εικαστικές Τέχνες & Δ.2.2 Θεατρική Τέχνη & Δ.2.3 Μουσική.

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη

Τομέας: Ανθρώπινα δικαιώματα.

Θεματική Ενότητα: Ζω καλύτερα - Ευ Ζην

Τομέας: ΥΓΕΙΑ: Διατροφή - Αυτομέριμνα, Ασφάλεια

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα:

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- προσδιορίζουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ στις μετακινήσεις τους στους δημόσιους χώρους γύρω από το σχολείο,
- προσδιορίζουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ στην προσπάθειά τους να προσεγγίσουν καταστήματα και υπηρεσίες γύρω από το σχολείο,
- προσδιορίζουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ στην προσπάθειά τους να επικοινωνήσουν με τους υπεύθυνους και τις υπεύθυνες, τους υπαλλήλους και τις υπαλλήλους των καταστημάτων και των υπηρεσιών γύρω από το σχολείο,
- ενημερώνουν άλλα άτομα του περιβάλλοντός τους (οικογένεια, φίλους και φίλες κ.λπ.) για τις ανάγκες και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ στην καθημερινή τους δραστηριότητα στους δημόσιους χώρους,
- συμμετέχουν και να παρεμβαίνουν ενεργά σε δράσεις που έχουν στόχο την ενημέρωση του γενικού πληθυσμού γύρω από τις ανάγκες και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ στην καθημερινή τους δραστηριότητα στους δημόσιους χώρους,
- συμμετέχουν και να παρεμβαίνουν ενεργά σε δράσεις που έχουν στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ΑμεΑ στο περιβάλλον της γειτονιάς τους.

Πεδίο Υλοποίησης

Η αυλή ή άλλοι χώροι του σχολείου, καταστήματα (εστίασης, ψυχαγωγίας, αγορών), υπηρεσίες, δημόσιοι χώροι (πλατείες, πάρκα, παιδικές χαρές, λαϊκές αγορές, εκκλησίες, κέντρα πολιτισμού και άθλησης) που βρίσκονται στα γεωγραφικά όρια ευθύνης του σχολείου ή παραπλήσια και όπου κινούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες στην καθημερινή τους ζωή.

Φάσεις Υλοποίησης Δράσης

1. **Διερεύνηση** [μία έως δυο (1-2) διδακτικές ώρες ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

Ενδεικτικές προτάσεις, που εφαρμόζονται κατά περίπτωση:

- Ευαισθητοποίηση των μαθητών /τριών μέσα από εγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό (απλοποιημένα κείμενα συμβάσεων, προτεινόμενα παιδικά βιβλία και ταινίες, ντοκιμαντέρ και

ομιλίες).

- Επίσκεψη σε ειδικά σχολεία της περιοχής ή σε χώρους όπου συγκεντρώνονται ΑμεΑ και συζήτηση μαζί τους ή/και τους εκπαιδευτικούς ή τις εκ-παιδευτικούς ή/και τους φροντιστές τους για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητά τους.
- Αξιοποίηση της Παγκόσμιας Ημέρας για την Αναπηρία (3η Δεκεμβρίου) προκειμένου να προβληματιστούν οι μαθητές/τριες.
- Παρουσιάζονται μελέτες περίπτωσης (βίντεο, φωτογραφίες, μαρτυρίες, εμπειρίες μαθητών και μαθητριών) που αφορούν τις μετακινήσεις, την πρόσβαση και την επικοινωνία των ΑμεΑ στη γειτονιά.
- Παρουσιάζονται (βίντεο, φωτογραφίες, μαρτυρίες, εμπειρίες μαθητών/τριών) κάποιες παρεμβάσεις που έχουν γίνει για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αφορούν στις μετακινήσεις, την πρόσβαση και την επικοινωνία των ΑμεΑ στους δημόσιους χώρους.
- Παρουσιάζονται καταστάσεις που προσομοιάζουν με αισθητηριακή αναπηρία και στις οποίες μπορούν να βρεθούν οι μαθητές/τριες, όπως μετακίνηση με πατερίτσες μετά από ατύχημα, μετακίνηση μητέρας με καρότσι, επιλογή του κατάλληλου αντικειμένου σε ένα απόλυτα σκοτεινό χώρο κ.λπ.
- Μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας πραγματοποιούνται δραστηριότητες ενσυναίσθησης για αισθητηριακές αναπηρίες (προσπαθώ να αναγνωρίσω μόνο απτικά κάποια αντικείμενα έχοντας κλειστά μάτια, ή προσπαθώ να καταλάβω τι μου λένε οι άλλοι μόνο με χειλεανάγνωση κ.λπ). Για τους μικρότερους/ες μαθητές/τριες το ενδιαφέρον μπορεί να προ-κληθεί και μέσα από το παιχνίδι. Για παράδειγμα, το παιχνίδι της τυφλόμυγας είναι πιο δύσκολο όταν παίζεται μέσα σε κλειστούς χώρους, όπου υπάρχουν πολλά εμπόδια. Επίσης, το παιχνίδι του «χαλασμένου τηλεφώνου» μπορεί να δυσκολέψει αν παίζεται σε κλειστούς χώρους με πολύ θόρυβο (π.χ. όλοι οι παρευρισκόμενοι και όλες οι παρευρισκόμενες φωνάζουν δυνατά) ή αν οι παίκτες/τριες φορούν ωτασπίδες.
- Συζητούμε και για περιπτώσεις μη ορατής αναπηρίας (π.χ. όταν υπάρχει ΔΑΦ κ.λπ.)
- Μετά από τα παραπάνω προκαλείται προβληματισμός των μαθητών /τριών μέσα από συζήτηση (κατά ομάδες ή στο σύνολο του τμήματος – ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών) μέσα από ερωτήσεις, όπως:
 - Γνωρίζετε άτομα που αντιμετωπίζουν καταστάσεις αναπηρίας;
 - Έχετε μιλήσει μαζί τους;
 - Γνωρίζετε ποιες δυσκολίες συναντούν κατά τη μετακίνηση και την επικοινωνία τους με

άλλους ανθρώπους καθημερινά;

- Θεωρείτε ότι αναγνωρίζεται από όλους γύρω μας το δικαίωμα να έχουν κι αυτά τα άτομα ό,τι έχουμε όλοι οι άλλοι άνθρωποι για τη διασκέδασή μας, την εκπαίδευσή μας και γενικά για τη ζωή μας;
- Νομίζετε ότι μπορούν να εξυπηρετηθούν αυτά τα άτομα στη γειτονιά μας και να έχουν ό,τι χρειάζονται;
- Υπάρχουν στην περιοχή μας εμπόδια που δεν επιτρέπουν σε αυτά τα άτομα να έχουν ό,τι χρειάζονται;
- Γιατί είναι σημαντικό για εμάς να έχουν κι αυτά τα άτομα τις ίδιες με τις δικές μας δυνατότητες για τη διασκέδασή τους, την εκπαίδευσή τους και γενικά για τη ζωή τους;
- Τι μπορούμε να κάνουμε -ο καθένας/μία μόνος/η του/της, αλλά και όλοι/ες μαζί- για να βοηθήσουμε αυτά τα άτομα;

Με βάση την τελευταία ερώτηση τα άτομα προτείνουν ιδέες για να βοηθήσουν να αλλάξει προς το καλύτερο η καθημερινότητα των ατόμων ΑμεΑ στη γειτονιά.

2. Προετοιμασία/Σχεδιασμός [μία έως δυο (1-2) διδακτικές, ώρες ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

1η φάση: Καταγραφή προβλημάτων καθημερινότητας για τα άτομα ΑμεΑ μέσω προσπάθειας απαντήσεων σε ερωτήματα, όπως:

- Πώς μετακινούνται και πώς επικοινωνούν οι μαθητές/τριες με αναπηρία στους χώρους του σχολείου (από την κεντρική είσοδο έως την αίθουσα, μέσα στην αίθουσα, από την αίθουσα έως την αυλή και τους βοηθητικούς χώρους); Μπορούν να μετακινηθούν και να επικοινωνήσουν αυτόνομα; Πού συναντούν εμπόδια και πώς θα μπορούσαν αυτά να ξεπεραστούν;
- Πώς μετακινούνται οι άνθρωποι με αναπηρία στη γειτονιά για τις καθημερινές τους ανάγκες και δραστηριότητες (στα καταστήματα, στα πάρκα, στις πλατείες, στις εκκλησίες, στα κέντρα πολιτισμού και άθλησης, στις δημόσιες υπηρεσίες); Μπορούν να μετακινηθούν αυτόνομα; Πού συναντούν εμπόδια και ποιοι ευθύνονται γι' αυτά;
- Πώς επικοινωνούν οι άνθρωποι με αναπηρία με τους συνανθρώπους τους για τις καθημερινές τους ανάγκες και δραστηριότητες (στα καταστήματα, στα πάρκα, στις πλατείες, στις εκκλησίες, στα κέντρα πολιτισμού και άθλησης, στις δημόσιες υπηρεσίες); Μπορούν να επικοινωνήσουν αυτόνομα; Πού συναντούν δυσκολίες στην επικοινωνία και πώς μπορούν αυτά να ξεπεραστούν;

- Πώς μπορούμε να υποστηρίξουμε τους ανθρώπους με αναπηρία, ώστε να έχουν πρόσβαση σε όλους τους χώρους όπως όλοι και όλες;

2η φάση: Σχεδιασμός/προγραμματισμός επισκέψεων σε:

- χώρους του σχολείου,
- κέντρα υποστήριξης, φροντίδας και συλλογικής δράσης των ΑμεΑ (σχολεία, ΚΔΑΠ, κέντρα μακροχρόνιας φροντίδας, σωματεία ΑμεΑ κ.λπ.),
- καταστήματα (εστίασης, ψυχαγωγίας, αγορών),
- υπηρεσίες (δημαρχείο, τράπεζα, κέντρο υγείας, αστυνομία κ.λπ.),
- δημόσιοι χώροι (πλατείες, πάρκα, παιδικές χαρές, λαϊκές αγορές, εκκλησίες, κέντρα πολιτισμού και άθλησης).

3η φάση: προετοιμασία μαθητών/τριών για την έρευνα πεδίου σε εξωτερικούς χώρους:

- προμήθεια/δανεισμός του εξοπλισμού (αναπηρικό αμαξίδιο, βρεφικό καρότσι, πατερίτσες, μάσκες ύπνου, ωτασπίδες),
- εφαρμογή του εξοπλισμού σε μαθητές/τριες που θα υποδυθούν τα ΑμεΑ.

4η φάση: συλλογή εμπειρικών δεδομένων μέσω:

- καταγραφής παρατηρήσεων κατά τη διάρκεια των μετακινήσεων σε διάφορους χώρους (φύλλα παρατήρησης, στα οποία καταχωρείται και βίντεο),
- συνεντεύξεων με αρμόδιους/ες και υπεύθυνους/ες των διαφόρων χώρων (οι μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες μπορούν να καταγράψουν οι ίδιοι/ες τις απαντήσεις, αλλά για τους/τις μικρότερους/ες μαθητές/τριες χρειάζεται προετοιμασία στην υποβολή ερωτήσεων και η καταγραφή των απαντήσεων θα χρειαστεί να γίνει από τον/την εκπαιδευτικό),
- ερωτηματολόγιου ευαισθητοποίησης (για τη διερεύνηση των στάσεων πεποιθήσεων των μαθητών /τριών, όπως γονείς, εκπαιδευτικοί, μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες, που θα εφαρμοστεί με ηλεκτρονικό τρόπο (ανώνυμα) στην αρχή και το τέλος των δραστηριοτήτων,
- συνεντεύξεων με ΑμεΑ (οι μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες μπορούν να καταγράψουν οι ίδιοι/ες τις απαντήσεις, αλλά για τους/τις μικρότερους/ες μαθητές/τριες χρειάζεται προετοιμασία στην υποβολή ερωτήσεων και η καταγραφή των απαντήσεων θα χρειαστεί να γίνει από τον/την εκπαιδευτικό).

5η φάση: σχεδιασμός δραστηριοτήτων παρέμβασης, όπως:

- ενημέρωση του οικείου περιβάλλοντος των μαθητών/τριών, όπως γονείς, εκπαιδευτικοί, μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες, των μαθητών/τριών από τους/τις ίδιους/ες ,
- εκδηλώσεις ενημέρωσης εντός του σχολείου για άλλους/ες μαθητές/τριες, παραγωγή

ενημερωτικού υλικού (φυλλάδια, εφημερίδες κ.λπ.),

- ενημέρωση αρμοδίων και υπευθύνων των χώρων που επισκέφτηκαν,
- σύνταξη προτάσεων για την αλλαγή/βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης μέσω π.χ. προς τις δημοτικές αρχές.

3. Υλοποίηση [έως πέντε (5) διδακτικές ώρες, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

Ενδεικτικές προτάσεις, που εφαρμόζονται κατά περίπτωση:

- **Παιχνίδι ρόλων:** από τους/τις μαθητές/τριες επιλέγονται εναλλάξ κάποιοι και κάποιες που υποδύονται άτομα με διάφορες αναπηρίες σε διάφορες δραστηριότητες της καθημερινής τους ζωής μέσα και έξω από το σχολείο, καθώς και κάποιοι και κάποιες που καταγράφουν/συλλέγουν τα δεδομένα και τις εμπειρίες τους.
- **Συμπράξεις** με φορείς ή ιδρύματα που αφορούν σε ΑμεΑ, όπως Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης - ΣΜΕΑΕ, Κέντρο Δημιουργικής απασχόλησης - ΚΔΑΠ-ΑμεΑ, Σωματεία ΑμεΑ κ.λπ. για κοινές δραστηριότητες και παρεμβάσεις.
- **Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων:** Συγκεντρώνονται τα φύλλα παρατήρησης, οι φωτογραφίες τα βίντεο και συζητούνται τα δεδομένα και καταγράφονται τα συμπεράσματα των μαθητών και των μαθητριών μέσα από διαδικασίες είτε στο πλαίσιο ολιγομελών ομάδων μαθητών/τριών, είτε στο πλαίσιο της ολομέλειας της τάξης. Ο/Η εκπαιδευτικός καθοδηγεί τους μαθητές και τις μαθήτριες υποβάλλοντας ερωτήσεις που βοηθούν τους/τις μαθητές/τριες.
- **Έκφραση και δημιουργία:** Ζωγραφική, χορός, ποίημα/τραγούδι, θεατρικό παιχνίδι, άρθρο με θέμα «ΑμεΑ: τι μπορώ να κάνω;». Δημιουργία ομαδικού έργου (ζωγραφική, τραγούδι, θεατρικό, βίντεο) της τάξης με θέμα: «Μια γειτονιά για όλους και όλες».
- **Δημιουργία φυλλαδίων, μπάνερ, αφισών και άλλων υλικών ενημέρωσης** της κοινής γνώμης της περιοχής με διάφορα θέματα (τα δικαιώματα των ΑμεΑ, παραδείγματα προσβασιμότητας, ιστορίες με μικρές αλλαγές στην καθημερινότητα που προωθούν τη συμπερίληψη).
- **Σύνταξη κειμένων αποφάσεων/διακηρύξεων** της σχολικής κοινότητας, του δημοτικού/κοινοτικού/τοπικού συμβουλίου, όπου θα αναφέρονται τα δικαιώματα των ΑμεΑ και οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν.
- **Ενεργές παρεμβάσεις στην τοπική κοινωνία:** σε επιλεγμένα σημεία της γειτονιάς, όπου παρατηρούνται καταλήψεις διαβάσεων ΑμεΑ από ιδιώτες και όπου θα έπρεπε να έχουν δημιουργηθεί τέτοιες διαβάσεις ή χώροι ψυχαγωγίας, οι μαθητές/τριες σε συνεργασία με

οργανώσεις/σωματεία ΑμεΑ διοργανώνουν επιτόπιες εκδηλώσεις υπέρ των δικαιωμάτων των ΑμεΑ και υπέρ «μιας γειτονιάς για όλους/ες».

4. **Επικοινωνία-Διάχυση** [μία έως δυο (1-2) διδακτικές ώρες, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

Ενδεικτικές προτάσεις, που εφαρμόζονται κατά περίπτωση:

- **Διανομή φυλλαδίων, μπάνερ, αφισών και άλλων υλικών ενημέρωσης** στο οικείο περιβάλλον των μαθητών/τριών, καθώς και ευρύτερα στη γειτονιά. Συνιστάται η διανομή να γίνεται με τη συμμετοχή ΑμεΑ ή με μαθητές/τριες που υποδύονται ΑμεΑ.
- **Ανοιχτή σχολική εκδήλωση** με έκθεση φωτογραφίας, έργων ζωγραφικής, δραματοποίησης (μια αναπαράσταση των διαλόγων που είχαν οι μαθητές/τριες με ιδιοκτήτες καταστημάτων, υπεύθυνους ή υπεύθυνες υπηρεσιών, εκπροσώπους φορέων, τους οποίους επισκέφτηκαν κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων), με πρόσκληση και παρουσίαση ΑμεΑ με προβεβλημένη δράση (π.χ. πρωταθλητές σε διάφορα αγωνίσματα, συγγραφείς, καλλιτέχνες, πολιτικούς), με βράβευση επιχειρήσεων και φορέων που αναπτύσσονται με όρους προσβασιμότητας.
- **Δημοσίευση των δεδομένων της έρευνας** των μαθητών/τριών σε Μ.Μ.Ε. και ιστότοπους.
- **Δημοσίευση των προτάσεων/συστάσεων πολιτικής** των μαθητών/τριών σε ΜΜΕ και ιστότοπους.
- **Κοινοποίηση των δεδομένων της έρευνας** των μαθητών/τριών σε κέντρα και αρμόδιους λήψης αποφάσεων.
- **Κοινοποίηση των προτάσεων/συστάσεων πολιτικής** των μαθητών/τριών σε κέντρα και αρμόδιους/ες λήψης αποφάσεων.

5. **Αναστοχασμός** [μία έως δύο (1-2) διδακτικές ώρες ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

- Συζήτηση και σύγκριση των απαντήσεων των ερωτηματολογίων ευαισθητοποίησης που διανεμήθηκαν πριν και μετά τις δραστηριότητες.
- Αποτίμηση των αλλαγών που προέκυψαν στη γειτονιά μας μετά από τις παρεμβάσεις μας.
- Επανάληψη της περιήγησης στη γειτονιά κατά διαστήματα, ώστε να διαπιστώνεται ο βαθμός στον οποίο βελτιώνεται ή επιδεινώνεται η προσβασιμότητα των ΑμεΑ.

